

ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И РЕГИОНАЛНО ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Наталия Неделчева
Русенски университет „Ангел Кънчев“ - Русе

HEALTH AND REGIONAL ECONOMIC DEVELOPMENT

Nataliya Nedelcheva
"Angel Kanchev" University of Ruse

DOI: <https://doi.org/10.36997/ARA2021.238>

Резюме

Поддържането на ниво на здравните услуги и създаването на условия за устойчиво развитие е задължителен обществен и етичен императив, предвид многоаспектното и многопластово влияние. Тезата на изследването е, че качеството на здравните услуги и ресурсния потенциал на регионите могат да бъдат използвани като възможност за оживяване на икономиката на регионите и подобряване на качеството на живот в тях. Целта на доклада е да отрази връзката между нивото на здравеопазването и развитието на икономиката на регионите. За тази цел в доклада се обръща внимание на това по какъв начин повишаването на качеството на здравните услуги и високотехнологичния процес в областта на здравеопазването може да повлияе на икономиката на региона и здравният туризъм да се използва като инструмент за регионално икономическо развитие и подобряване на качеството на живот.

Ключови думи: *здравеопазване; ресурсен потенциал; икономика; регионално развитие*
JEL Класификация: *O13, I31, I19*

Abstract

Maintaining a level of health services and creating conditions for sustainable development is a mandatory societal and ethical imperative, given the multifaceted and multi-layered influence. The thesis of the study is that the quality of health services and the resource potential of the regions can be used as an opportunity to bring the economy of the regions to life and improve the quality of life in them. The aim of the report is to reflect the link between the level of health and the development of the economy of the regions. To this end, the report draws attention to how improving the quality of health services and the high-tech health process can affect the region's economy and use health tourism as a tool for regional economic development and quality of life improvement.

Keywords: *healthcare; resource potential; economy; regional development*
JEL Classification: *O13, I31, I19*

Въведение

Достигането на възможно най-високи стандарти здраве е едно от фундаменталните права на всяко човешко общество. Доколко обаче се постигат тези

стандарти и какъв е ефекта от снижаването им върху икономиката на регионите и националното стопанство? По данни на Индекса на здравния потребител българското здравеопазване е с най – ниско качество в ЕС. Индексът е годишна класация, която анализира здравните системи в отделните страни като отчита пациентски права и информираност, електронно здравеопазване, време за чакане на лечение, резултати, обхват, достъп до услуги и лекарства.

Ежегодните доклади за здравето показват, че през последните десетилетия българската здравна система изостава спрямо здравните системи на другите Европейски страни по отношение на ключови фактори за устойчиво развитие.(Димитрова,2018) Това в голяма степен обяснява високата смъртност, ниската производителност и изоставането в икономическо развитие на отделни региони спрямо други такива в национален мащаб и в европейското пространство. Могат да бъдат направени редица предположения за това защо сме сред страните с ниско качество на здравните услуги. След 1990 г. българската здравна система претърпява много промени. Дотогава здравните услуги са безплатни, здравните заведения държавни, а финансирането бюджетно. Създаването на Националната здравноосигурителна каса (НЗОК) през 1999 г., като че ли отключва проблема в системата. Касата работи с около 88 частни и 312 държавни и общински здравни заведения, чрез своите 28 регионални каси. Постъпленията в нея са основно от осигурители и осигурени лица. Хроничните недостатъци на средства, поради несъобразени клинични пътеки, яркото присъствие на сивия сектор в икономиката и злоупотребите, поставя редица здравни заведения на самофинансиране чрез заплащане от страна на потребителите на здравните услуги. Това в голяма степен повлиява върху нивото на здравеопазването и условията в болничните заведения. Лечебни заведения, в които преобладава частно финансиране (заплащане на медицински услуги, спонсорства, дарения и др.) се оказват с по-добри условия (среда, техника, качество на обслужване) спрямо тези, финансирани от държавата, посредством НЗОК. Както и същите са по-привлекателна среда за професионално развитие и кариерно израстване за медиците, тъй като имат достъп до високотехнологично оборудване, по – добро заплащане и условия на живот. Това задълбочава регионалните различия и проблеми. Наблюдава се висока концентрация на специалисти в големите областни центрове, съсредоточаване на високи технологии и техника в тях, а в останалите населени места липсват дори здравни работници, компетентни в едно или друго направление. Изоставането на здравеопазването в технико-технологично отношение превръща даден регион в непривлекателна среда не само за здравните работници и пациенти, но и за инвеститори,

което рефлектира върху икономиката на региона и националното стопанство. Това е показателно за липса на стратегическа визия от страна на управляващите както на местно, така и на държавно ниво. Не се мисли в посока как чрез здравеопазването да се оживи икономиката на региона и да се създаде добавена стойност.

Чрез настоящия доклад се цели именно да се заостри вниманието към възможностите за регионално развитие чрез здравеопазването в неговата традиционна и алтернативна форма, както и чрез използване на ресурсния потенциал на регионите.

Резултати

По смисъла на Закона за регионалното развитие „регионалното развитие е процес на постигане на устойчиво и балансирано развитие чрез насочване на ресурси, инфраструктурно изграждане и икономически дейности в определени райони.“(ЗРР,2020) В този контекст считаме, че здравеопазването може да се използва като инструмент за регионално развитие. Инвестирането от страна на държавата във високо ниво на здравеопазване (като инфраструктура, кадри и качество на здравно обслужване) и използването на ресурсния потенциал на региона (като природни ресурси, паметници на културата, исторически паметници и др.) може да допринесе за оживяване на икономиката им и подобряване на качеството на живот в тях.

В резултат на проведено проучване и личния опит и наблюдения на автора, за около 90% от потребителите на здравни услуги, е от значение наличието на висококвалифицирани специалисти и високотехнологично оборудване, което гарантира прецизността в диагностиката и последващото адекватно лечение. За получаване на такава голяма част от целевите групи биха игнорирали разстоянието, т.е. фактора местонахождение на лечебното заведение. Допълнителен аргумент в полза на защитаваната в доклада теза е желанието на ползващите услугите на здравеопазване за спокойна среда, достъп до паркове, градини и други забележителности, осигуряващи душевен комфорт и отдих. Престоят в здравно (лечебно) заведение неимоверно е свързан с необходимостта от осигуряване на различни принадлежности, което стимулира търговската дейност в региона, влияе върху икономиката му.

Друг интересен аспект, върху който ще обърнем внимание е алтернативната медицина като основна или комплементарна (допълваща терапия) и възможностите, които тя предлага за развитието на регионите. Биохимикът и доктор по биофизика Яна Ненчева дава следното определение за алтернативна медицина: „тя е съвкупност от

терапевтични практики, част от общоприетата медицинска практика“ Алтернативната медицина съществува в различни форми:

- Акупунктура – техника за лечение чрез поставяне на игли на определени точки в тялото.

- Анопрософия – използване на природните средства за осигуряване и поддържане на физическото и психическо здраве. Като доктрина е основана през 1912 г. на база философията на Рудолф Щайнер за използването на природата като лекарство за духа и тялото.

- Терапия с градинарство.

- Холистична медицина (биорезонанс).

- Cupping терапия – за краткосрочно облекчаване на болно място чрез поставяне на чаши върху кожата за създаване на вакуум, с цел да се увеличи притока на кръв.

- Хомеопатия.

- Фитотерапия и много други.

За целите на изследователската работа, от изброените алтернативни форми на лечение, акцент ще поставим върху анопрософията – лечението чрез природни средства, както и някои други терапевтични техники, приложими в туристическите пакети, ако стъпим на теорията, че здравния туризъм може да се използва като инструмент за регионално развитие. Каква е идеята да използваме анопрософията в управлението на икономиката на регионите?! Да се насърчи създаването и развитието на съответните видове природни средства (орехи, мента, шипки, чесън, пчелни продукти, годжи бери, лимони, арония, мащерка, коприва, смокиня и др.), което ще създаде работни места, ще акумулира доходи, ще оживи икономиката, ще повиши привлекателността на региона. Природните забележителности в региона, както и посещението на културно – исторически паметници, от своя страна ще създадат нужната за душевното здраве среда и допринесат за борбата със стреса, който е в основата на около 80% от заболяванията.

И ако се върнем към основната концепция на разработката, то намесата на държавата трябва да се изрази във:

- ✓ Финансиране на здравеопазването, контрол над разходваните средства и насочване на ресурси към осигуряване на висококвалифицирани специалисти, високотехнологично здравно обслужване и материално-техническа база, достъп до висококвалифицирани безплатни здравни услуги за всички здравноосигурени лица.

✓ Финансиране създаването на био производства от микро и малки производители, насърчаване развитието на зелена икономика, която в програмата на ООН от 2008 г. се дефинира като „система от икономически дейности, свързани с производството, дистрибуцията и потреблението на стоки и услуги, които ще подобрят благосъстоянието на хората в дългосрочен план, без да излагат бъдещите поколения на екологични рискове и екологичен недостиг“.

✓ Финансиране подобряването на инфраструктурата на изостаналите селски райони.

✓ Осигуряване на гласност и информираност на населението по въпросите за превенция на здравето и ползите от отглеждането и потреблението на природни продукти.

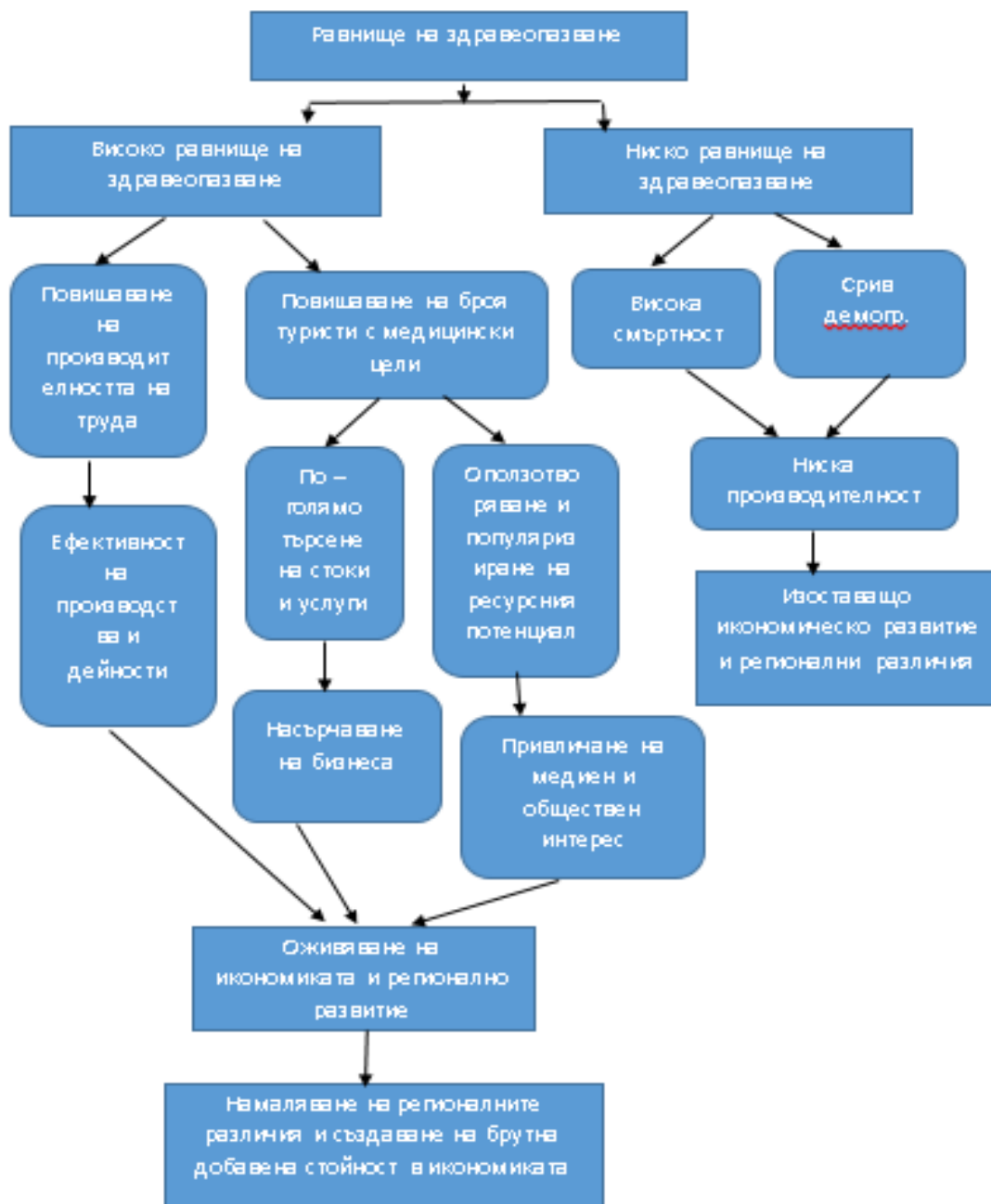
✓ Стратегическа ясна визия за здравния туризъм и грижа за историята на регионите (за паметници, скални и културно-исторически наследства и др.), което би могло да създаде добавена стойност в икономиката и в националното стопанство като цяло.

Връзката ниво на здравеопазването и посоките на влияние върху икономиките на регионите, която е в основата на концепцията на автора на разработката, може да се илюстрира чрез Фигура 1.

От фигурата става ясно, че осигуряването на високо равнище на здравеопазването има синергичен и мултиплициращ се ефект. В себе си крие изключително много възможности от значение за регионалното икономическо развитие и националното стопанство.

Заклучение

Въз основа на представената в концентриран вид информация, част от комплексно научно изследване, можем да заключим, че здравеопазването в неговата традиционна и алтернативна форма, като комплементарна (допълваща) или основна медицинска практика, е прекрасна възможност за оживяване на икономиката на регионите, намаляване на междурегионалните различия, решаване на социално-демографски и икономически проблеми, поради което държавата следва да насочи ресурси и преоцени провежданата политика в областта на здравеопазването и развитието на регионите. На този етап те не са на необходимото равнище и не се оползотворява рационално и целесъобразно ресурса.

Фигура 1. Авторски концептуален модел за посоките на влияние на здравеопазването върху регионалното икономическо развитие

Използвана литература:

1. Димитрова Р., Сравнителен анализ на качеството на здравните услуги в България, Eastern Academic Journal, 2018, pp 1-12
2. Закон за регионалното развитие, изм. и доп. ДВ, бр.21/ 2020 г.
3. Здравеопазване – кратък статистически справочник, 2020
4. Ненчева Я., Алтернативната медицина,

https://www.sanat.io/bul/p/kakvo_priedstavliava_altiernativnata_mieditsina_i_kakvi_sa_polzitie_ot_nieia_e2ecb339_f300_472f_a460_f58ef33f08ee

5. <https://www.mh.government.bg/bg/>

6. <https://eco.euwomanbg.com/747/>

Благодарности:

Публикацията е финансирана от 2021–BM-01 Study of the business systems adaptation to the conditions of a dynamically changing environment.

Информация за контакт с автора:

Доц. д-р Наталия Неделчева

Русенски университет „Ангел Кънчев“ - Русе

e-mail: ntnedelcheva@abv.bg